

Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen
soveltamisohje Puolangan kunta 1.3.2020.

SISÄLLYS

SISÄLLYS.....	2
1 SÄÄNNÖKSET JA MUUTOKSENHAKU	3
1.1 Säännökset.....	3
1.2 Muutoksenhaku	4
2 TÄYDENTÄVÄ TOIMEENTULOTUKI.....	5
2.1 Täydentävä toimeentulotuki	5
2.2 Lasten harrastusmeno pitkäaikaisen toimeentulotuen saajalle	5
2.3 Romanivaatetus pitkäaikaisen toimeentulotuen saajalle.....	6
2.4 Kodin irtaimisto pitkäaikaisen toimeentulotuen saajalle	6
2.5 Jääkaappi ja liesi pitkäaikaisen toimeentulotuen saajalle.....	6
2.6 Pyykinpesukone pitkäaikaisen toimeentulotuen saajalle edellytyksenä;	6
2.7 Ensimmäisen lapsen varusteet pitkäaikaisen toimeentulotuen saajalle	7
2.8 Muiden lasten varusteet pitkäaikaisen toimeentulotuen saajalle.....	7
2.9 Asiointimatkat pitkäaikaisen toimeentulotuen saajalle	7
2.10 Työmatkat pitkäaikaisen toimeentulotuen saajalle	8
2.11 Edunvalvontamaksut.....	8
2.12 Opiskelukustannukset pitkäaikaisen toimeentulotuen saajalle.....	8
2.13 Hautauskustannukset	9
2.14 Vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun omavastuuosuus	10
2.15 Palveluasumisen ateriapalvelu-, pyykki- ja siivousmaksut	10
2.16 Ehkäisy	10
2.17 Palvelumaksu/peruspalvelumaksu.....	11
3 EHKÄISEVÄ TOIMEENTULOTUKI.....	12

1 SÄÄNNÖKSET JA MUUTOKSENHAKU

1.1 Säännökset

Suomen perustuslain 19 §:n 1 momentissa turvataan oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon.

Toimeentulotukiasian käsittelyssä on huomioitava seuraavat säännökset muutoksineen:

Suomen perustuslaki 731/1999

Laki toimeentulotuesta 1412/1997 muutoksineen

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta 815/2015

Hallintolaki 434/2003

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeudesta 812/2000

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001

Laki lapsen elatuksesta 704/1975

Avoliittolaki 234/1929 muutoksineen

Laki sosiaalisesta luototuksesta 1133/2001

Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010

Sosiaali- ja terveysministeriön opas toimeentulotuen soveltajille 2013:4

Säännösten ohella kunnilla on mahdollisuus antaa omia soveltamisohjeita täydentävästä ja ehkäisevästä toimeentulotuesta. Näiden ohjeiden osalta tulee kuitenkin ottaa huomioon, että ne eivät saa rajoittaa viranhaltijoiden harkintaa päätettäessä yksilön tai perheen oikeudesta toimeentulotukeen ja ne eivät voi muutoinkaan olla ristiriidassa lainsäädännön kanssa. Ohjeiden tarkoituksena on korostaa yhdenvertaisuusperiaatteen toteutumista Puolangan kunnan alueella. Ohjeilla ei voida sivuuttaa lain säädöksiä.

Toimeentulotuki koostuu perustoimeentulotuesta, täydentävästä toimeentulotuesta ja ehkäisevästä toimeentulotuesta. Perustoimeentulotuki haetaan Kansaneläkelaitokselta (Kela) ja sitä koskevat ohjeet ovat luettavissa www.kela.fi

Puolangan kunta käsittelee täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen. Ennen täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen hakemista on haettava perustoimeentulotuki Kelasta.

Täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea voi hakea Kelalle jätettävän perustoimeentulotukihakemuksen yhteydessä ilmoittamalla siitä hakemuksessa. Asiakkaan tulee pyytää, että

Kela siirtää hakemuksen sosiaalitoimistoon. Täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea voi hakea myös suoraan sosiaalitoimistosta kirjallisesti. Hakemuslomakkeita saa sosiaalitoimistosta. Pyydettyessä lomake voidaan postittaa hakijalle.

1.2 Muutoksenhaku

Asiakkaan huomaama virhe voidaan korjata itseoikaisuna, jos päätös on perustunut lasku- tai kirjoitusvirheeseen tai asiakkaan tilanne on muuttunut.

Muutoksenhakuohjeet ovat aina nähtävissä toimeentulotukipäätöksessä.

2 TÄYDENTÄVÄ TOIMEENTULOTUKI

2.1 Täydentävä toimeentulotuki

Käsitelmääritelmiä

Pitkäaikainen toimeentulotuen saaja

- on saanut yli kuusi kuukautta perustoimeentulotukea

Tilapäinen toimeentulotuen saaja

- on saanut alle kuusi kuukautta perustoimeentulotukea

Täydentävää toimeentulotukea myönnettäessä otetaan huomioon tarpeellisen suuruusina erityismenot, joita ovat:

- 1) muut kuin perustoimeentulotuessa huomioidut asumisesta aiheutuvat menot; sekä
- 2) henkilön tai perheen erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat, toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeelliseksi harkitut menot. (Laki toimeentulotuesta 1412/1997 2: 7c §.)

Henkilön tai perheen erityisenä tarpeena tai olosuhteena voidaan pitää esimerkiksi pitkäaikaista toimeentulotuen saamista, pitkäaikaista tai vaikeaa sairautta sekä lasten harrastustoimintaan liittyviä erityisiä tarpeita. (Laki toimeentulotuesta 1412/1997 2: 7c §.)

Menoja ei oteta huomioon toimeentulotukeen oikeuttavina siltä osin kuin ne korvataan tai niistä vastaava etuus saadaan muulla perusteella. (Laki toimeentulotuesta 1412/1997 2: 8 §.)

2.2 Lasten harrastusmeno pitkäaikaisen toimeentulotuen saajalle

Lasten harrastusmenot sisältyvät pääsääntöisesti lasten perusosalla katettaviin menoihin. Lapsen vanhemmilla ja muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta. Ensisijaisesti suositellaan kunnan ilmaisia harrastusmahdollisuuksia. Pitkäaikaisen toimeentulotuen saajalle voidaan joissakin tilanteissa myöntää täydentävää toimeentulotukea lasten harrastusmenoihin. Täydentävää toimeentulotukea voidaan myöntää mm. perusliikuntavälineisiin (esimerkiksi sukset ja luistimet) ja kerhomaksuihin. Tuki myönnetään vain maksettua kuittia vastaan.

Perheessä 1 lapsi 150 €/vuosi

Seuraaville lapsille + 50 €/lapsi/vuosi

Tukea harrastusmenoihin myönnetään vain lähihuoltajalle.

2.3 Romanivaatetus pitkäaikaisen toimeentulotuen saajalle

Romaninaisen hameeseen voidaan myöntää enintään 450 € joka toinen vuosi. Tuki myönnetään maksusitoumuksena. Romanihameen korjaukseen ei myönnetä toimeentulotukea. Muu vaatetus sisältyy perusosalla katettaviin menoihin.

2.4 Kodin irtaimisto pitkäaikaisen toimeentulotuen saajalle

Taloudellinen tuki voidaan myöntää asunnon kalustamiseen niissä tilanteissa, joissa asiakas kuuluu sosiaalityön piiriin. Henkilöllä ei ole lainkaan kodin irtaimistoa tai tarvikkeita ja voidaan ennakoida, että hänellä ei ole myöskään mahdollisuutta hankkia kodin irtaimistoa lähiaikoina. Välttämättömien kalusteiden (esim. sänky, patja, pöytä, tuolit) hankkimiseen myönnetään enintään 200 €. Kalusteet tulee hankkia ensisijaisesti käytettynä. Kalusteisiin myönnetään ensisijaisesti maksusitoumus.

2.5 Jääkaappi ja liesi pitkäaikaisen toimeentulotuen saajalle

Uuden jääkaapin tai vanhan korjauskuluihin ja lieden hankintaan voidaan myöntää tukea tuotteen ostamiseen omakotitaloissa ja niissä kerros- ja rivitaloissa, joissa nämä eivät kuulu vakiovarusteisiin.

- Jääkaappi 200 €
- Liesi 300 €

2.6 Pyykinpesukone pitkäaikaisen toimeentulotuen saajalle edellytyksenä;

- Lapsiperheille, jos taloyhtiössä ei ole konetta tai asutaan omakotitalossa.
- Yksinhuoltajalle, jolla on vähintään kaksi alle kouluikäistä lasta, vaikka taloyhtiössä olisi kone.
- Pyykinpesukone hankitaan edullisimman tarjouksen mukaan ja tukea myönnetään enintään 280 €.

2.7 Ensimmäisen lapsen varusteet pitkäaikaisen toimeentulotuen saajalle

Tukea voidaan myöntää alla erikseen lueteltuihin vauvan varusteisiin. Summat ovat enimmäismääriä ja kyseiset menot huomioidaan ostokuittia vastaan. Kuitista tulee ilmetä mitä, keneltä ja milloin on ostettu.

Vaunut	120 €
Vaunut, yhdistelmä	190 €
Pinnasänky	85 €
Syöttötuoli	35 €
Auton turvaistuin	80 €
Patja	30 €

Muut hankinnat 100 € tositetta vastaan.

2.8 Muiden lasten varusteet pitkäaikaisen toimeentulotuen saajalle

Varusteita voidaan myöntää kertaluontoisesti enintään kuittia vastaan:

Sänky	110€
Patja	40€
Koulupöytä	50€
Koulutuoli	30€
Lastenistuin polkupyörään	35€
Turvakypärä	20€

2.9 Asiointimatkat pitkäaikaisen toimeentulotuen saajalle

Asiointimatkat otetaan huomioon 15 km ylittävältä yhdensuuntaiselta matkalta julkisen liikenteen taksan mukaan tai 0,21 €/km lähimpään mahdolliseen asiointipisteeseen. Alle 15 km matkat katsotaan sisältyvän perusosaan. Asiointimatkat huomioidaan silloin, kun sitä pyydetään, korkeintaan kerran viikossa/talous ruokaostosten vuoksi. Muut asiointimatkat kuten posti, pankki, sosiaalitoimisto ym. on yhteen sovitettava työmatkojen, lasten tapaamismatkojen ym. kanssa ja ne huomioidaan tosiasiallisten käyntien perusteella korkeintaan kerran kuussa. Linja-autolla matkustavalle huomioidaan koko linja-autolipun hinta, josta ei vähennetä omavastuuta.

2.10 Työmatkat pitkäaikaisen toimeentulotuen saajalle

Huomioidaan hakijan ilmoituksesta. Kustannukset otetaan huomioon yleisen taksan mukaan.

- Oman auton käytöstä (perustelluista syistä) huomioidaan 0,21 €/km
- Matkakulut ovat merkittynä kuluvan vuoden verotuksessa vähennyksinä, hakija esittää laskelman ennakonpidätyksen perusteista (matkakulut–kohdasta).

2.11 Edunvalvontamaksut

Edunvalvojan palkkio, edunvalvontahakemusmaksu, lupa-asioiden käsittelymaksu, oikeudenkäyntimaksu ja maistraatin tilintarkastusmaksu huomioidaan täydentävän toimeentulotuen menona.

2.12 Opiskelukustannukset pitkäaikaisen toimeentulotuen saajalle

Opiskelijan ensisijainen tukimuoto on opintotuki, joka koostuu opintorahasta, opintolainasta ja asumistuesta. Perustoimeentulotukea haetaan Kelasta. Tutkinnon suorittamisen kannalta pakollisiin, oppilaitoksen vaatimiin oppikirjoihin ja tarvikkeisiin voidaan tarveharkintaan perustuen kokonaan tai kohtuullisilta osin kuittia vastaan myöntää täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea, ellei hakijalla ole muuta ensisijaista tapaa rahoittaa menoja. Välttämättömiä opiskelukustannuksia ovat esimerkiksi turvakengät, työvälineet, kirjat, tutkintomaksut, tarvikkeita ja materiaalmaksut ja erityiset työvaatteet harjoittelua varten. Oppilaitokselta on aina pyydyttävä virallinen todistus hankinnan pakollisuudesta. Mikäli tietokone ei kuulu oppilaitoksen kustannettaviin opetusvälineisiin ja se on opinnoissa välttämätön, eikä oppilas saa muuta ensisijaista rahoitusta hankintaan, tukea voidaan myöntää enintään 300 € kertaluonteisesti kuittia vastaan. Pääsääntöisesti tukea myönnetään vain, jos hakijalla ei ole aiempaa ammattitutkintoa. Lukiolaisen pitkän matematiikan välttämättömään laskimeen voidaan myöntää edellä mainituilla perusteilla 100 €. Pääsykokeisiin liittyviin maksuihin sekä niihin liittyviin mahdollisiin matkakustannuksiin voidaan asiakassuunnitelman mukaisesti myöntää täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea kohtuullisilta osin ja edullisimman vaihtoehdon mukaisesti. Pääsääntöisesti tukea myönnetään vain, jos hakijalla ei ole aiempaa ammattitutkintoa. Menot huomioidaan pääsääntöisesti jälkikäteen kuittia vastaan. Mikäli hakija on tuloton, voidaan kulut myöntää etukäteen rahana tai maksusitoumuksena.

2.13 Hautauskustannukset

Ennen hautauksen järjestämistä tulee olla yhteydessä vainajan asuinkunnan sosiaalitoimistoon. Vainajalta jääneet käteisvarat ja hänen pankkitileillä olevat varat tulee ensisijaisesti käyttää kohtuullisten hautauskulujen maksamiseen. Tarvittaessa muut kuin hautauslaskut voi ilmoittaa perukirjaan velkoina. Perunkirjoitukseen ja perukirjaan liittyvissä asioissa voi olla yhteydessä oikeusaputoimistoon <https://oikeus.fi/oikeusapu/fi/index/yhteystiedot.html>.

Hautaamisesta aiheutuviin välttämättömiin kuluihin voidaan myöntää toimeentulotukea, jos kuolinpesän varat eivät riitä kattamaan hautauskuluja. Toimeentulotukea tulee hakea vainajan viimeisen asuinpaikan sosiaalitoimesta. Hautausasia käsitellään pääsääntöisesti perunkirjoituksen jälkeen. Mahdollinen toimeentulotuki hautauskuluihin myönnetään pääsääntöisesti maksusitoumuksena. Toimeentulotukea haettaessa hakemuksen liitteenä tulee olla pesänhoitajan yhteystiedot sekä perukirja ja laskut hautauskustannuksista sekä selvitykset mahdollisista muista avustuksen myöntäjistä.

Leskellä on elatusvelvollisuus. Lesken tuloista ja varoista on toimitettava tiliotteet kahden hakemisajankohtaa edeltävän kuukauden ajalta. Toimeentulotukea määritettäessä laskelmassa otetaan huomioon kuolinpesän varat sekä lesken tulot ja varat. Hautausavustukseen myönnetty tuki voidaan periä takaisin, mikäli kuolinpesällä on realisoitavaa varallisuutta. Hautausmenoina huomioidaan arkku, urna, tuhkaus, arkkuun huolto, vainajan kuljetus hautaustoimiston laskun mukaan, tarvittaessa kantaja/apumies, arkkukukka, hautapaikkamaksu ja seurakunnan kulut lukuun ottamatta haudan hoitamisesta aiheutuvia kuluja. Toimeentulotuessa hautausmenoina huomioidaan enimmillään 1000 €.

- Mikäli toimeentulotukioikeus hautauskustannuksiin syntyy, toimeentulotuki myönnetään maksusitoumuksena hautaustoimistoon.
- Hautauksen järjestelyistä huolehtiva omainen tai muu henkilö voi hankkia palvelun haluamastaan hautaustoimistosta.
- Seurakunnan kulut huomioidaan Puolangan seurakunnan taksojen mukaan lukuun ottamatta haudan hoitamisesta aiheutuvia kuluja ja hautapaikkamaksuja muiden kuin vainajan osalta.

Hautajaisiin osallistuvan, toimeentulotukeen oikeutetun lähiomaisen kukkalaitteeseen voidaan myöntää tukea enintään 50 €. Hautajaisvaatetukseen tukea ei pääsääntöisesti myönnetä.

Hautajaisiin osallistuvan, toimeentulotukeen oikeutetun lähiomaisen kukkalaitteeseen voidaan myöntää enintään 50 euroa. Lähiomaisia ovat vainajan puoliso, vanhemmat, lapset, sisaret ja isovanhemmat. Hautajaisvaatetukseen tai muuhun vastaavaan ei pääsääntöisesti myönnetä täydentävää toimeentulotukea.

2.14 Vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun omavastuuosuus

Asiakkaan on ensin selvitettävä oikeus perustoimeentulotukeen Kelasta. Mikäli asiakkaalla on oikeus perustoimeentulotukeen, asiakkaan vammaispalvelulain mukaisen kuljetuspalvelun omavastuuosuus voidaan myöntää täydentävänä toimeentulotukena.

2.15 Palveluasumisen ateriapalvelu-, pyykki- ja siivousmaksut

Asiakkaan on ensin selvitettävä oikeus perustoimeentulotukeen Kelasta. Täydentävää toimeentulotukea määritettäessä huomioidaan tulona mahdollinen perustoimeentulotuen tuloylijäämä sekä asiakkaan hoitotuki.

Täydentävän toimeentulotuen menoina huomioidaan ateriapalvelu, pyykki- ja siivousmaksun kustannukset siltä osin kuin hoitotuki tai vastaava etuus eivät niitä kata (toimeentulotukilaki 7c §, 8 §). Ateriapalvelulaskusta vähennetään Kelan perustoimeentulotukilaskemassa menona huomioitu ravinto-osuus (49 % perusosasta), ylimenevä osuus huomioidaan täydentävän toimeentulotuen menona. Mikäli asiakkaalla ei ole hoitotukea, täydentävää toimeentulotukea ei myönnetä. Kotihoidon palvelusetelillä asuvan tai itse maksavan asiakkaan ateriapalvelu-, pyykki- ja siivousmaksuja ei huomioida täydentävän toimeentulotuen menoina.

2.16 Ehkäisy

Ehkäisy kuuluu perustoimeentulotuella korvattaviin menoihin eli siihen on ensisijaisesti haettava toimeentulotukea Kelasta. Ehkäisyyn (kierukka, implantti, kapseli) voidaan joissakin tilanteissa myöntää täydentävää toimeentulotukea, vaikka perustoimeentulotuessa olisi tuloylijäämää. Tuloylijäämä voi olla enintään 150 €.

2.17 Palvelumaksu/peruspalvelumaksu

Mikäli palvelumaksuun/palveluasumismaksuun haetaan täydentävää toimeentulotukea, hoitotuki huomioidaan tulona. Mikäli asiakas ei saa Kelan korotettua tai korkeinta hoitotukea, täydentävää toimeentulotukea ei myönnetä ja asiakasta ohjataan hakemaan hoitotuen tarkistamista.

Palvelumaksu/peruspalvelumaksu kattaa yleensä yhteiset tilat, turvajärjestelmät, lehdet ym. hoitokodin asukkaille yhteiset palvelut. Mikäli Kela ei ole huomionnut ko. maksua perustoimeentulotuessa, maksu huomioidaan täydentävän toimeentulotuen menona hoitotuella vähennettynä.

Asiakas voi asua palveluasunnossa kunnan sijoittamana tai itse maksavana asiakkaana. Toimeentulotukihakemuksen liitteeksi pyydetään joko päätös palveluasumisesta tai päätös palvelusetelistä.

Palveluasuminen itsessään ei saa aiheuttaa toimeentulotuen tarvetta.

3 EHKÄISEVÄ TOIMEENTULOTUKI

Toimeentulotuesta annetun lain mukaan kunta voi myöntää päättämiensä perusteiden mukaan ehkäisevää toimeentulotukea. Ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksena on edistää henkilön ja perheen sosiaalista turvallisuutta ja omatoimista suoriutumista, sekä ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta. (Toimeentulotuki 1 § 2 mom. ja 13 §.)

Tuen myöntämisellä pyritään saamaan muutos asiakkaan tai perheen tilanteeseen. Ennaltaehkäisevän toimeentulotuen myöntämisen tulee perustua yleensä esimerkiksi kuntoutus- tai palvelusuunnitelmaan. Ehkäisevän toimeentulotuen myöntäminen edellyttää aina yksilökohtaista harkintaa.

Ehkäisevä toimeentulotuki on tarkoitettu tuensaajan aktivointia tukeviin toimenpiteisiin, asumisen turvaamiseksi, ylivelkaantumisesta tai taloudellisen tilanteen **äkillisestä** heikentymisestä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi ja muihin tuensaajan omatoimista suoriutumista edistäviin tarkoituksiin.

Peruslähdekohtana on, että ennen ehkäisevän toimeentulotuen myöntämistä asiakkaan oikeus perustoimeentulotukeen on selvitetty. Perustoimeentulotukea haetaan Kelasta. Poikkeuksena ovat akuutit kriisit.

Ehkäisevän toimeentulotuen myöntäminen käynnistää sosiaalihuoltolain mukaisen palvelutarpeen arvioinnin asian vaatimassa laajuudessa.

Ehkäisevä toimeentulotuki voidaan periä takaisin.